

Corporate Governance en Stemverslag

Tweede kwartaal 2024

**Pensioen
Schoonmaak**

In deze rapportage:

- Stemgedrag 2e kwartaal 2024
- Corporate Governance ontwikkelingen
  - Evaluatie aandeelhoudersseizoenen Nederland 2024

Stemgedrag 2e kwartaal 2024

Gedurende het 2e kwartaal vinden de meeste aandeelhoudersvergaderingen plaats. Voor Europa, Japan en de VS is het de piek van het aandeelhoudersvergaderingenseizoen. In deze drie maanden publiceert het merendeel van de ondernemingen het jaarverslag en leggen zij de jaarrekening ter goedkeuring voor aan aandeelhouders. Daarnaast vindt een groot aantal (her-)benoemingen van bestuurders plaats en wordt het beleid/de rapportage over de beloning van bestuurders aan de aandeelhouders voorgelegd. In de onderstaande tabel is opgenomen hoe er is gestemd door Pensioen Schoonmaak.

Tabel 1: Stemoverzicht

Pensioen Schoonmaak	Aantal vergaderingen	Aantal agendapunten	% tegen het management gestemd
Q2 2024	906	13.621	19%

De aandeelhoudersvergaderingen vonden wereldwijd plaats. Pensioen Schoonmaak voert een eigen stembeleid. Het pensioenfonds maakt bij het uitoefenen van de stemrechten mede gebruik van stemanalyses en stemadviezen van Institutional Shareholder Services (ISS). Op de website van Pensioen Schoonmaak kunt u zien hoe [het pensioenfonds per aandeelhoudersvergadering stemde](#).

Corporate Governance Ontwikkelingen

Evaluatie aandeelhoudersseizoenen Nederland 2024

Soepeler verloop aandeelhoudersvergaderingen ondanks protestacties

Na de verstoringen bij diverse aandeelhoudersvergaderingen vorig jaar hebben ondernemingen de vergaderingen en bijbehorende processen geëvalueerd. Op basis van de evaluaties hebben ondernemingen aanpassingen aangebracht in de processen. Onder andere vonden er diepgaandere controles plaats op de aanmeldingen en werd de beveiliging aangescherpt. Dit heeft geleid tot een soepeler verloop van de aandeelhoudersvergaderingen. Aan de andere kant zorgde het er ook voor dat onder andere het proces rondom aanmelden voor een aandeelhoudersvergadering ingewikkelder werd. Daarnaast hebben enkele custodians deadlines voor het inleggen van de steminstructies vervroegd waardoor er een daling is te zien in het aantal uitgebrachte stemmen bij middelmatige en kleinere beursgenoteerde ondernemingen. Tijdens het stemmen hebben wij hier gelukkig beperkt last van gehad.

Ondernemingen staan opener voor feedback op beloningsbeleid

Nadat 2 jaar geleden geconcludeerd werd dat RvC's weinig reactief waren ten aanzien van feedback op het beloningsverslag/-beleid was dit nu anders. Veel ondernemingen moesten weer hun beloningsbeleid op de agenda plaatsen zodat de aandeelhouders hierover konden stemmen. Ondernemingen zijn iedere 4 jaar verplicht het beloningsbeleid aan aandeelhouders voor te leggen. De meeste ondernemingen begonnen al vroeg met consultatierondes onder stakeholders waarin ze het voorontwerp van het stembeleid voorlegden. We hebben ervaren dat feedback vaker wordt opgepakt en meegenomen in het definitieve beleid wat op de vergadering ter stemming komt. Het lijkt er dus op dat het engagement op dit onderwerp positieve gevolgen heeft gebracht. Ondernemingen houden ook meer rekening met de stemrichtlijnen van de institutionele beleggers wanneer ze het uiteindelijke beloningsbeleid voorstellen.

Weer een afname in het aantal betwiste managementvoorstellen¹

De afnemende trend van betwiste managementvoorstellen zette dit jaar door. Waar in 2022, 61 voorstellen meer dan 20% tegen stemmen ontvingen, waren dit er in 2023: 27 en in 2024: 24. Dit jaar stonden er 1084 stembare agendapunten op de agenda's van Nederlandse beursgenoteerde ondernemingen geagendeerd. Net als vorig jaar was hier slechts 1 aandeelhoudersvoorstel bij, namelijk het aandeelhoudersvoorstel van Follow This bij Shell. Er werden in totaal 5 agendapunten teruggetrokken voor de vergadering als gevolg van kritiek op deze onderwerpen. Van de betwiste voorstellen werden 7 managementvoorstellen en het enige aandeelhoudersvoorstel weggestemd, zie de tabel hieronder.

Tabel 2: overzicht afgekeurde AVA besluiten²

Onderneming	Onderwerp	Resultaat stemming
Shell	Aandeelhoudersvoorstel Follow This	81,4% Tegen
Alfen	Wijziging statuten (optie virtuele AVA opnemen)	80,8% Tegen
BESI	Beloningsverslag	65,9% Tegen
Euronext	Beloningsverslag	54,7% Tegen
AMG	Beloningsverslag	53,3% Tegen
Wereldhave	Beloningsbeleid Raad van Bestuur	43,7% Tegen (75% Voor stemmen benodigd in Nederland)
Wereldhave	Buiten toepassing verklaring van voorkeurrechten	43,7% Tegen
NSI	Beloningsbeleid	36,3% Tegen

Aangezien veel ondernemingen hun beloningsbeleid weer op de agenda hadden staan dit jaar is de voortzettende trend in daling van het aantal betwiste managementvoorstellen bijzonder. Zoals eerder aangegeven houden ondernemingen meer rekening met feedback van beleggers op de initiële voorstellen. Ondanks deze positieve ontwikkeling blijven beloning gerelateerde agendapunten wel de punten waar relatief het meeste aantal tegenstemmen worden uitgebracht. Dit is niet alleen in Nederland het geval maar ook wereldwijd. In Nederland was 38% van het aantal betwiste managementvoorstellen beloning gerelateerd.

Lichte stijging ondertekenaars Nederlandse Tax Governance Code

In de [focusbrief van Eumedion](#) stond dit jaar het onderwerp belasting als speerpunt opgenomen. In de brief werden ondernemingen gevraagd om belastingen op een verantwoorde en transparante manier te benaderen. Dit als onderdeel van de strategie van de onderneming voor goed maatschappelijk verantwoord ondernemen. Daarbij werden de ondernemingen ook gevraagd om de Nederlandse Tax Governance Code te ondertekenen en na te leven. Er was een kleine toename van het aantal ondernemingen wat deze Code heeft ondertekend. Momenteel heeft 80% van de AEX ondernemingen, die hun statutaire zetel of hoofdkantoor in Nederland hebben, de Code ondertekend. Onder de AMX ondernemingen is het percentage 50%.

Er is verschil zichtbaar in hoe de ondernemingen rapporteren over de toepassing van de Code. Er zijn ondernemingen die een apart rapport hebben gepubliceerd op hun website, waar andere ondernemingen de Code benoemen in hun belastingbeleid, het afzonderlijke belastingrapport per land of het jaarverslag. Veel ondernemingen kijken nog steeds af van het principe om volledig transparant te zijn over de betaalde belastingen in elk rechtsgebied waar de onderneming activiteiten heeft ('volledig' belastingrapport per land). Daarnaast zijn er nog steeds ondernemingen die niet kunnen uitleggen waarom ze hun treasury center in een land met lage inkomstenbelasting hebben gevestigd, terwijl ze daar geen substantiële ondernemingsactiviteiten hebben. Dit is een punt van aandacht voor vervolgesprekken met deze ondernemingen.

Veel aandacht voor de accountants dit stemseizoen

Tijdens het stemseizoen maakte KPMG bekend dat ze een record hoogte boete opgelegd hebben gekregen van de Amerikaanse accountantstoezichthouder Public Company Accounting Oversight Board (PCAOB) na wijdverspreid examenbedrog onder KPMG-medewerkers en het verkeerd informeren van de PCAOB over KPMG's kennis van het wangedrag. Bij ondernemingen die KPMG als

¹ Voorstellen met meer dan 20% tegen stemmen.

² Er wordt niet noodzakelijkerwijs in deze ondernemingen belegd. Bron: Eumedion "[Evaluation of the 2024 AGM Season](#)".

accountant hadden aangesteld of wilden gaan aanstellen is nagevraagd of medewerkers van de desbetreffende teams betrokken waren bij de examenfraude. Dit was niet het geval.

Eumedion had dit jaar in een aparte brief aan de 6 grootste accountantskantoren gevraagd of ze hun presentaties tijdens de AVA informatiever wilden maken. Vergeleken met voorgaande jaren waren de presentaties enigszins informatiever. Maar hier is nog zeker vooruitgang in mogelijk. De informatieve waarde van de presentaties verschilden per accountant en onderneming. Daarnaast komt de presentatie niet altijd overeen met de opmerkingen die de accountant maakt tijdens de AVA. Aandeelhouders die de vergadering niet konden bijwonen missen daardoor informatie. Er was verzocht dat de accountants een presentatie opstelden die volledig was en beschikbaar op de website. Dit was zeker niet bij alle ondernemingen het geval.

Dit jaar stonden veel wisselingen van accountantskantoren op de agenda bij de AVA's. De onderbouwing van het proces en de uiteindelijke keuze van de onderneming wisselde in kwaliteit per onderneming. Niet alle ondernemingen noemden welke lead partners het accountantsverslag zullen gaan ondertekenen. Tijdens de dialogen met diverse ondernemingen verkreeg Eumedion deze informatie wel.

Implementatie CSRD vergt een enorme inspanning

Dit is de reactie die gegeven werd door ondernemingen wanneer gevraagd werd naar de voortgang van de implementatie van de Corporate Sustainability Reporting Directive (CSRD). De richtlijn zal vanaf boekjaar 2024 van toepassing zijn op grote beursgenoteerde ondernemingen. In 2026 zullen andere (middelgrote en kleinere) beursgenoteerde ondernemingen volgen. De CSRD omvat uitgebreide en specifieke vereisten die duurzaamheid in brede zin bestrijken. Inclusief openbaarmakingsvereisten voor verschillende duurzaamheidsaspecten. Daarbij moeten de jaarverslagen van 2024 duurzaamheidsinformatie bevatten die wordt gepresenteerd in overeenstemming met een nieuwe reeks verslaggevingsstandaarden, de European Sustainability Reporting Standards (ESRS).

Ondernemingen moeten hard werken om aan alle transparantievereisten van de CSRD te voldoen. Dit geldt zelfs voor de ondernemingen die al langer duurzaamheidsinformatie publiceren. Ondanks dat het veel vraagt van de ondernemingen staan zij wel positief tegenover de implementatie. Het verbetert ook naar hun mening de kwaliteit en juistheid van duurzaamheidsinformatie. Ondernemingen verwachten dat deze informatie de raden van bestuur in staat zal stellen beter geïnformeerde beslissingen te nemen.

Ondernemingen hebben een initiële dubbele materialiteitsanalyse uitgevoerd om zo te bepalen welke onderwerpen in scope zijn voor de CSRD rapportage. De geïdentificeerde onderwerpen zullen de kern van de duurzaamheidsrapportage vormen. Maar diverse ondernemingen hebben aangegeven dat zij ook over andere duurzaamheidsaspecten, die niet als materieel onder de CSRD zijn aangemerkt, zullen rapporteren. Dit kan zijn op basis van toezeggingen die de onderneming heeft gedaan, verzoeken van aandeelhouders en stakeholders of eisen van ratingbureaus. Hoe er precies over deze onderwerpen gerapporteerd zal worden en waar is nog niet volledig duidelijk.

Ondernemingen zijn hierover nog in gesprek met hun adviseurs en accountants. Rapportage over deze additionele onderwerpen hoeft niet te voldoen aan de ESRS vereisten. We kijken uit naar de rapportages over het boekjaar 2024 en zijn benieuwd welke inzichten deze zullen geven. Uiteraard zal hier nog verder over gesproken worden met diverse ondernemingen.